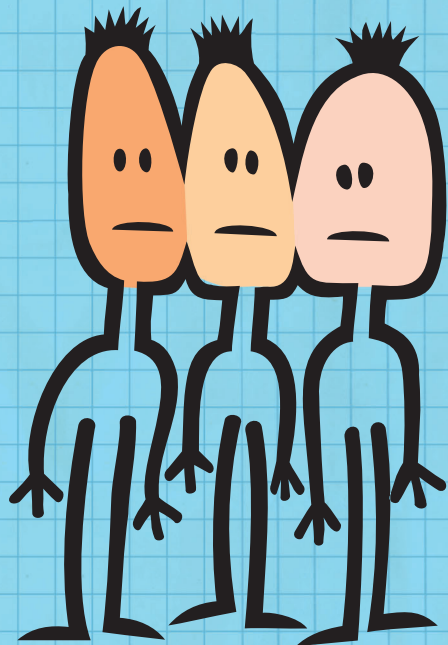

Rizična ponašanja djece i mladih u virtualnom okruženju

CENTAR ZA PRUŽANJE
USLUGA U ZAJEDNICI

SAVJETOVALIŠTE
LUKA RITZ

Brošura "Rizična ponašanja djece i mladih u virtualnom okruženju"

priručnik za djecu i mlade

Izdavač:

Centar "Luka Ritz"

Tisak i oblikovanje:

B.T. Commerce

Naklada:

1.000 kom

Zagreb, 2019.

IMPRESUM

Adresa:

Ulica kneza Ljudevita Posavskog 48

10000 Zagreb

Telefon:

01 647 0050

E-mail:

info@centar-lukaritz.hr

Web:

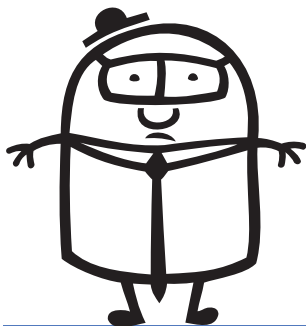
www.centar-lukaritz.hr |

DIGITALNI UROĐENIK (eng. digital native)

Osoba koja je od rođenja u doticaju s novim tehnologijama, spretno se služi njima i iste su sastavni dio svakodnevice – Google generacija, milenijalci.

NEKI NOVI SVIJET

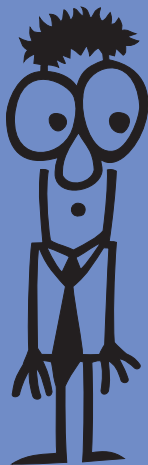

DIGITALNI DOSELJENIK

(eng. *digital immigrant*)

Osoba koja nije imala iskustvo odrastanja u virtualnom okruženju, prilagođava se i uči ih koristiti, poput svakih pridošlica – neki se snalaze bolje, a neki slabije.

Razvoj modernih tehnologija, uz mnoge prednosti donosi i brojne rizike za djecu i mlade koji svakodnevno provode vrijeme u virtualnom okruženju. Danas djeca odrastaju okružena modernim tehnologijama. Brojke govore da većina djece u Hrvatskoj ima mogućnost pristupa internetu kada god to želi ili treba, a to čini putem mobitela ili računala. Virtualno okruženje, medijske i komunikacijske platforme i različiti virtualni sadržaji koji se koriste kod kuće, dio su djetetova okruženja od samog rođenja, djeca odrastaju u korak s tehnologijom, i puno lakše od odraslih prate inovacije i trendove, upravo od djece najčešće saznajemo što je sada „IN“, zato je važno pokazati interes za virtualno okruženje – jer to je dio svakodnevice i stvarnog realnog svijeta djece i mladih. 📱

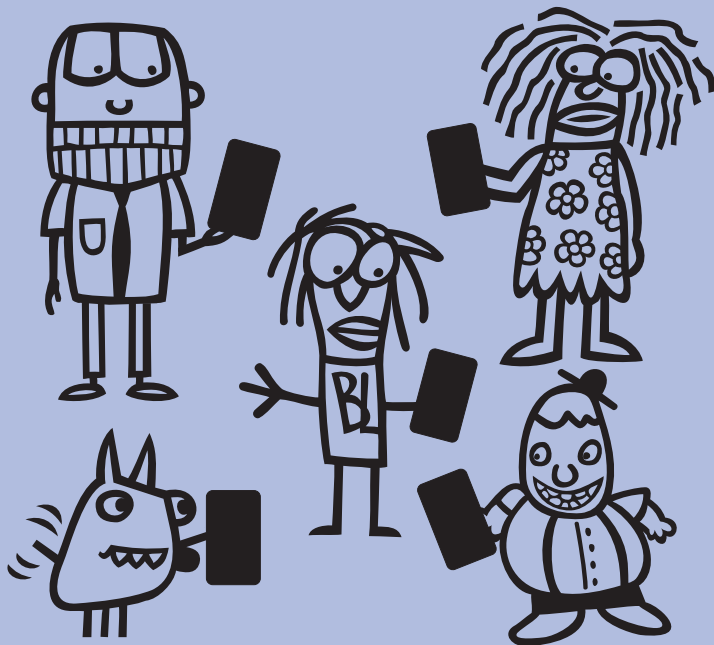
Kako "MISLIŠ" da mi je protekao dan u vrtiću!?

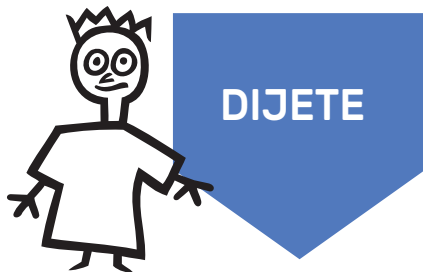
Pa nisu imali ni WI-FI...

MOJA OBITELJ I

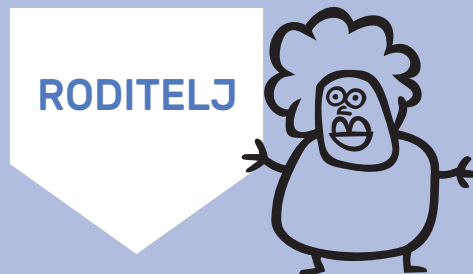
Internet je svuda oko nas, uvukao se u sve pore naše svakodnevice pa tako i u obitelj, o čemu često slušamo i pričamo s djecom, mladima i roditeljima. Promisli za sebe: Koliko vremena dnevno provedeš online? Za što najčešće koristiš internet? Koristiš li društvene mreže? Igraš igrice online? Koje društvene servise i aplikacije koristiš? Koliko puta provjeravaš svoj e-mail? Je li mobitel prva stvar s kojom počinješ svoj dan? Možeš li zamisliti jedan dan bez interneta? 📱

INTERNET

- „moja mama je stalno na mobitelu, a meni govori da ja ne smijem biti“
- „kako se družimo kada smo svi skupa doma? ...svatko je u svojoj sobi na mobitelu, gleda se TV, ja sam na mobitelu ili igram PS“
- „kada dođem doma iz škole svatko je na svojem ekranu“
- „seka ide u vrtić, a ima mobitel već dvije godine“
- „imam 850 followera na Instagramu, ne znam tko su ti ljudi, dodaju me neki čudni likovi iz Turske...smiješno mi je to“
- „budim se u 3 ujutro kako bi se družio s prijateljem iz Amerike“
- „imam dečka, on je u Americi, upoznali smo se dok smo igrali LOL, planiramo susret uživo“

- „od kada igra igrice i na internetu je nema interesa za išta drugo“
- „udarit će me ako mu pokušam oduzeti kompjuter“
- „on ide na dejt preko tog interneta, mislim da se zove Skype...ali drži vrata otvorena“
- „on je ovisan o igricama“
- „upoznala sam novog muškarca... nismo se vidjeli uživo, komuniciramo on-line, dječaci ga zovu tata...“
- „blokiral je moj broj i sada ne mogu stupiti u kontakt s njom, a s njenom mamom ne komuniciram“
- „on je stalno zalijepljen na taj glupi mobitel“
- „ostaje budna dugo u noć, ujutro ne funkcionira, normalno da se ne može ustati za školu“
- „on nema prave prijatelje, druži se s drugom djecom i ljudima s kojima igra on-line igrice!“

ONLINE AKTIVNOST

Djeca i mladi komunikaciju i odnose započete u "online svijetu" razvijaju i prenose u "offline svijet".

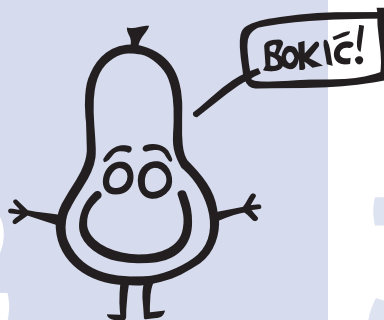
Rezultati istraživanja HR Kids online iz 2017. godine ukazuju na slijedeće:

1

Svako četvrto dijete u dobi od 15 do 17 godina svakoga tjedna **traži na internetu nove prijatelje** ili kontakte.

2

Svako deseto dijete u dobi od 15 do 17 godina **prihvaća sve zahtjeve za prijateljstvom.**

3

Svako treće dijete u dobi od 9 do 17 godina **komunicira na internetu s nepoznatim osobama.**

OFFLINE STVARNOST

4

Svako četvrto dijete u dobi od 15 do 17 godina i svako deseto dijete u dobi od 12 do 14 godina **susrelo se uživo s osobom koju su upoznali na internetu.**

5

Svako četvrto dijete u dobi od 9 do 14 godina te svako treće dijete u dobi od 15 do 17 godina je u potpunosti ili uglavnom **zabrinuto za svoju privatnost na internetu.**

6

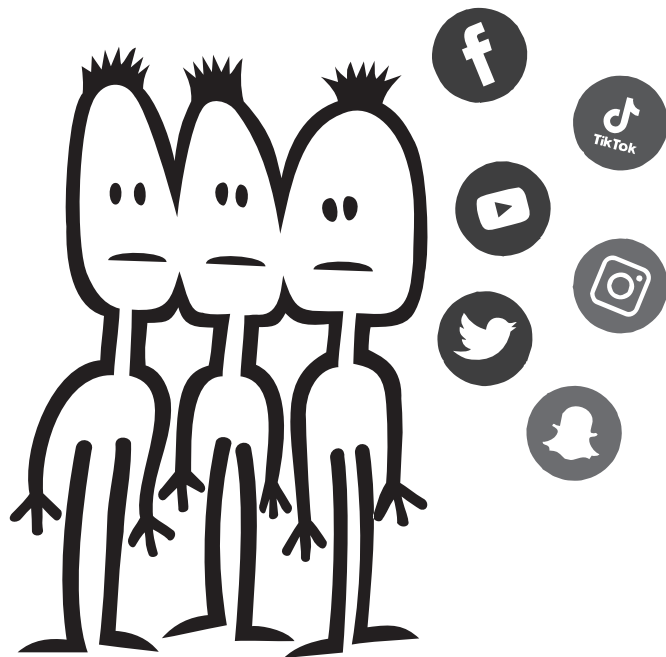
Svako peto dijete u dobi od 9 do 17 godina u potpunosti ili uglavnom **ne zna promijeniti postavke privatnosti**, npr. na društvenim mrežama.

VIRTUALNA DŽUNGLA

S obzirom na sve veću važnost i prisutnost elektroničkih medija u životima djece i mladih, ne iznenađuje njihov značajan utjecaj na odgoj, odrastanje i socijalizaciju, no unatoč brojnim prednostima prisutni su i različiti "novi" online rizici.

Razvoj digitalnog doba, uz brojne mogućnosti i koristi istovremeno je utjecalo na pojavu niza online rizika, socijalnih i etičkih pitanja. Izloženost online rizicima može imati dugotrajne i intenzivne negativne posljedice za svaku osobu, a pogotovo za djecu i mlade. Upravo zbog toga, važno je znati i koji su to rizici s kojima se djeca i mladi mogu susresti online! 📱

RIZICI U ONLINE SVIJETU

POJMOVI ONLINE RIZIKA

- online privatnost
- izoliranost zbog prekomjernog korištenja interneta
- ovisnost o internetu
- **ELEKTRONIČKO NASILJE** (eng. cyberbullying)
- izloženost uznemirujućim i zlonamjernim porukama
- negativni i po život opasni trendovi
- izloženost neprimjerenim seksualnim sadržajima
- online predatori
- dječja pornografija na internetu
- ovisnost o online igrama
- ovisnost o online kupnji
- online kockanje
- online prijevare
- razmjena poruka seksualnog sadržaja ...

ELEKTRONIČKO (ENG. CYBERBULLYING)

NASILJE

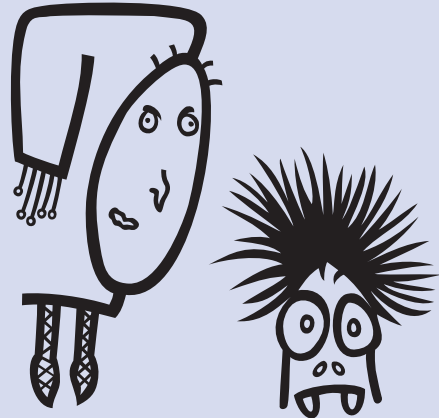
Elektroničko nasilje definira se kao svaka zlonamjerna i ponavljana uporaba informacijskih i komunikacijskih tehnologija kako bi se nekome nanijela šteta, odnosno kako bi se najčešće neko dijete ponizilo, zadirkivalo, prijetilo mu se ili ga se zlostavljalo na neki drugi način.

IZRAVAN NAPAD

Slanje uznemirujućih poruka, krađa ili promjena lozinki / nadimaka / profila, objava privatnih podataka ili neistina, slanje uznemirujućih slika, postavljanje internetske ankete o žrtvi, slanje virusa, slanje pornografije i neželjene pošte, lažno predstavljanje, poticanje grupne mržnje, napad na privatnost, uznemiravanje, uhođenje, vrijeđanje, nesavjestan pristup štetnim sadržajima te širenje nasilnih i uvredljivih komentara.

NAPAD PREKO POSREDNIKA

Napad počinitelja na žrtvu preko treće osobe koja toga najčešće nije svjesna.

VERBALNO NASILJE

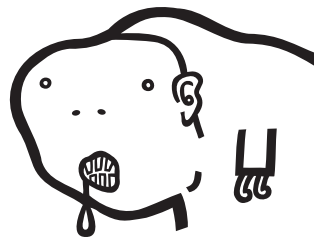
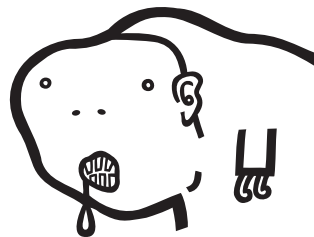
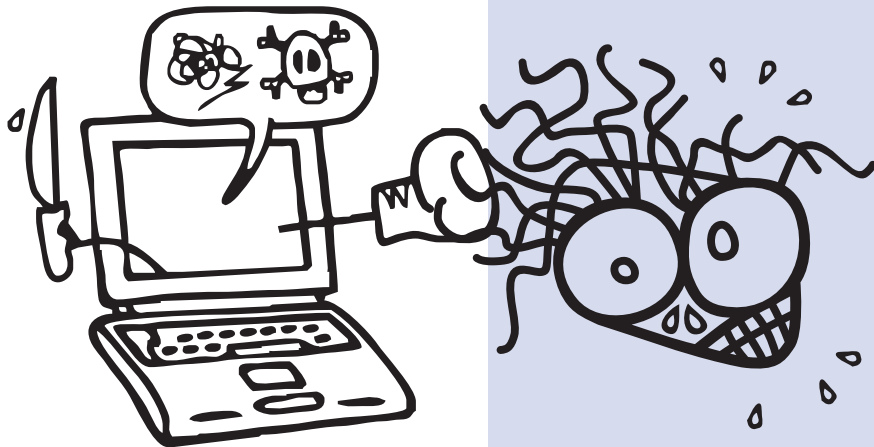
Namjerno korištenje uvredljivih riječi s ciljem nanošenja povrede drugoj osobi (npr. vrijeđanje, nazivanje ružnim imenima, psovanje, izazivanje straha prijetnjama).

RELACIJSKO NASILJE

Manipuliranje vršnjačkim odnosima s ciljem uništavanja osjećaja prihvaćanja, prijateljstva i pripadanja, odnosno usmjereno je na isključenje žrtve iz vršnjačkog društva (npr. isključivanje osobe iz grupe na WhatsAppu).

ELEKTRONIČKO SEKSUALNO NASILJE

Slanje i dijeljenje sadržaja seksualne prirode koji služe za seksualno uznemiravanje druge osobe i zadovoljenje vlastitih seksualnih potreba, objavljivanje i/ili prosljeđivanje intimnih slika i snimki bez pristanka osobe, širenje glasina koje se odnose na seksualni život žrtve, zadovoljenje pohote pred djecom ili mamljenje djece za zadovoljenje spolnih potreba, uključivanje djece u pornografske aktivnosti. Odnosi se na poruke, slike, komentare, video uratke i druge audio-vizualne materijale intimnog sadržaja.

POS LJEDICE

Posljedice nasilja putem interneta katkad mogu biti i ozbiljnije od onih prouzročenih nasiljem u stvarnosti. Publika može biti puno šira, a zbog osjećaja anonimnosti počinitelji mogu biti okrutniji i nasilniji nego što bi se usudili biti u stvarnom svijetu.

Upravo zbog toga dijete od ovog nasilja **NE MOŽE POBJEĆI**, a posebnice jer svakodnevno „nosi svog zlostavljača u džepu“, u mobitelu.

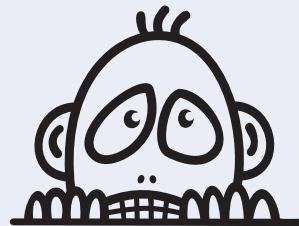
EMOCIONALNE REAKCIJE

- **uznemirenost** za vrijeme ili poslije korištenja interneta
- **izbjegavanje** kontakta očima, vidljiva tuga
- **pojava frustracije**, ljutnje, bespomoćnosti, nižeg samopoštovanja i samopouzdanja, depresije
- **gubitak** sna i apetita

SOCIJALNE POS LJEDICE

- **izbjegavanje prijatelja** i uobičajenih aktivnosti
- **izbjegavanje škole** i grupnih okupljanja
- **povlačenje** iz obiteljskih interakcija

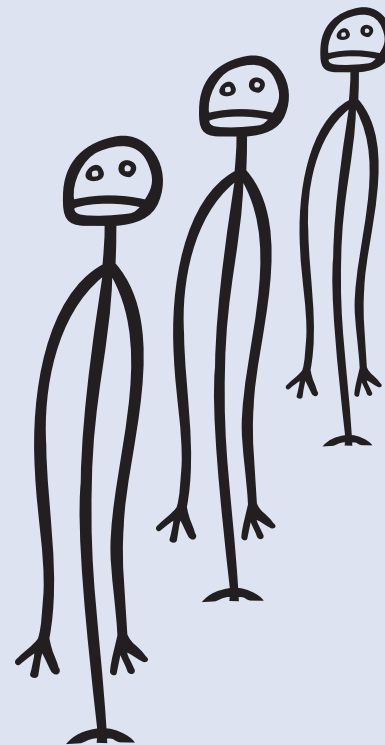
PONAŠANJA

- **nervoza** i razdražljivost prilikom korištenja računala ili mobitela
- **nedostatak koncentracije**, pad školskog uspjeha
- **učestaliji izostanci** iz škole (žaljenje na glavobolju i bolove u truhu)
- **delinkvencija**
- **osveta**

EKSTREMNE REAKCIJE

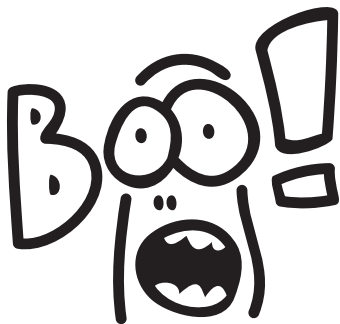
- **samoozljeđivanje**
- **pokušaj** samoubojstva
- **izvršenje** samoubojstva

ŠTO UČINITI AKO DOŽIVIŠ ELEKTRONIČKO NASILJE?

1

Ne odgovaraj na nasilne, prijeteće ili na poruke koje te na bilo koji način uznemiravaju.

2

Ne briši primljene sadržaje, jer mogu pomoći u tvojoj zaštiti te poslužiti kao dokaz.

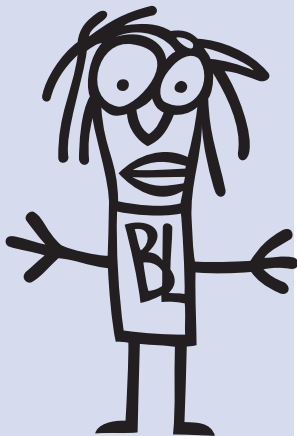

3

Ukoliko ti je poznat identitet nasilnika, otkrij ga odraslima kako se nasilje ne bi ponovilo.

4

Potraži pomoć od roditelja ili odrasle osobe od povjerenja koja potom može kontaktirati internet providera ili školu. Ukoliko je identitet djeteta koje čini nasilje poznat, odrasla osoba može kontaktirati roditelje tog djeteta, ali i kontaktirati policiju ako poruke preko interneta sadrže prijetnje nasiljem, uhođenje, napastovanje, dječju pornografiju i sl.

5

Ne vraćaj istom mjerom! Budi dobar primjer drugima tako što ćeš spriječiti nasilje, umjesto podržavati ga. Jer ako uzvратиš nasilniku istom mjerom, šalješ poruku da je nasilje OK.

**PRIJAVITE
NEŽELJENI
SADRŽAJ**

<https://redbutton.gov.hr/>
(Ministarstva unutarnjih poslova)

<https://www.csi.hr/hotline/>
(Centar za sigurniji internet)

DIGITALNI OTISAK

Naš je trag u online svijetu, a za razliku od offline svijeta, ovaj trag je gotovo nemoguće izbrisati!

KAKO SE PONAŠATI NA

SAVJETI RODITELJIMA

1

Svako treće dijete u Hrvatskoj svakodnevno pristupa internetu u domu prijatelja ili druge osobe - zabranom korištenja interneta kod kuće nećete postići mnogo. Uspostavite s djetetom pravila korištenja Interneta i razgovarajte o koristima, ali i opasnostima s kojima se mogu susrest u online svijetu.

2

Većina djece nikada nije rekla roditeljima o nečemu što ih smeta ili uznemirava na internetu – radite s djetetom na stvaranju odnosa povjerenja i na poticanju komunikacije u obitelji.

3

Više od petine djece posjećivalo je stranice sa sadržajima o samoubojstvu i načinima fizičkog ozljeđivanja - pratite promjene u ponašanju, navikama i odnosima kod svog djeteta.

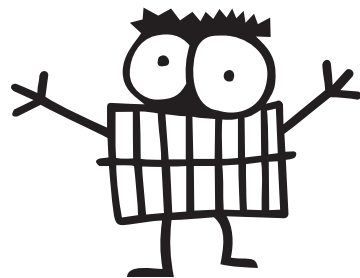
INTERNETU?

4 Ponašanje djece je najrizičnije u srednjoj školi - pružite potporu i potičite razgovor sa svojom djecom o aktivnostima na internetu.

5 Ako ste prijatelj svog djeteta na društvenoj mreži, budite model ponašanja na internetu.

6 Podučavajte djecu o poštivanju drugih na internetu kao i o načinima zaštite od elektroničkog nasilja.

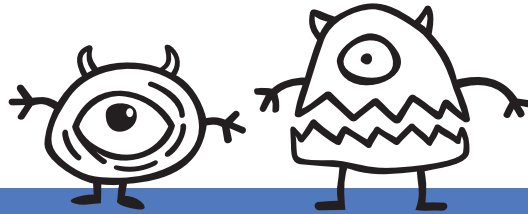
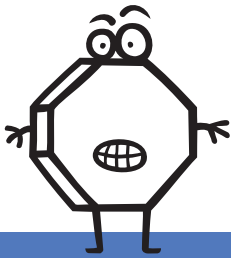
7 Za prevenciju elektroničkog nasilja važno je i osnaživanje svjedoka, osobito među djecom – održavajte kvalitetan odnos i razmjenjujte iskustva s roditeljima djece vršnjaka.

8 Budite glasni i tražite od institucija programe medijske pismenosti za sebe i djecu, kao i dodatne preventivne i edukativne programe za poticanje kritičkog promišljanja i stvaranja medijskih sadržaja kod djece.

9 Kod većine djece dominira pasivan pristup internetskim sadržajima – potičite djecu na stvaranje i izražavanje primjereno njihovoj dobi.

10 U redu je ne znati! - potražite pomoć stručnjaka u situacijama kada ne znate kako reagirati, slobodno se obratite i nama u Centru Luka Ritz. ☺

SAVJETI DJECI I MLADIMA

- 1 Nemoj odavati** drugim osobama putem interneta ili mobitela podatke o sebi.
- 2 Ne otkrivaj** svoje lozinke nikome, osim svojim roditeljima. Pa čak ni prijatelju, curi ili dečku.
- 3 Ne zaboravi** da na internetu osobe s kojima tipkaš mogu lagati o tome tko su i koliko imaju godina, a to mogu biti starije osobe koje ti ne žele dobro.

- 4 Traži dopuštenje** od roditelja ukoliko se odlučiš na susret s osobom koju si upoznao/la preko interneta, mobitela ili na neki drugi online način.
- 5 Ne odgovaraj** na e-mail, poruku, sliku ili video nasilnog, prijetećeg ili uznemirujućeg sadržaja. Pokaži odrasloj osobi kojoj vjeruješ.
- 6 Pomozi djeci** koju na taj način zlostavljaju tako da ne prikrivaš nasilje i da odmah obavijestiš odrasle.

7 Promisli prije slanja poruka ili intimnih videa i slika za koje ne želiš da vide tvoji prijatelji iz razreda ili bliske osobe. U bilo kojem trenutku zlonamjerna osoba to može iskoristiti i objaviti javno.

8 Ne šalji poruke kada si ljut/a. Prije nego što klikneš "Pošalji" zapitaj se kako bi se ti osjećao/la da primiš tu poruku.

9 I na internetu poštuju pravila ponašanja kao i u svakodnevnom životu. I ne zaboravi, u virtualnoj džungli, sve što ti se čini da je privatno u sekundi može postati javno. 📢

SAMA PORUKA VAŽNIJA JE OD KANALA KOJIM JU PRENOSIMO!

KORIŠTENA LITERATURA

Smjernice o postupanju u slučaju elektroničkog nasilja

– Centar za nestalu i zlostavljanu djecu

www.csi.hr

<http://hrkids.online/>

